

“NIZOZEMSKA METODA” EDUKACIJE DJECE U MUZEJU

ANDREJA BELUŠIĆ □ Hrvatski povijesni muzej, Zagreb

¹ Tečaju je prisustvovalo 35 sudionika iz Europe, Azije i Afrike, a službeni jezik bio engleski jezik.

² KIT Tropenmuseum je etnografski muzej o izvaneuropskim kulturama i zemljama koji putem stalnih i povremenih izložaba prikazuje njihov sadašnji svakodnevni život. Muzej djeluje u okviru veće institucije Royal Tropical Instituta (skraćeno KIT) koja ima odjele za istraživanje, interkulturalnu komunikaciju i kulturu s ciljem međunarodne suradnje i razmjene, ponajviše sa zemljama koje su bile nekadašnje nizozemske kolonije.

³ Kao Etnografski muzej prikazuje različite prošle i sadašnje kulture koje čine današnje nizozemsko društvo.

⁴ U okviru Instituta i Tropenmuseuma u Amsterdamu od 1975. godine djeluje KIT Kindermuseum (Dječji muzej) koji realizira interaktivne izložbe za djecu od 6 do 12 godina. (www.kit.nl/kindermuseum). U rotterdamskom Etnografskom muzeju djeluje dječji muzej pod nazivom Hotel Het Reispaleis (www.wereldmuseum.rotterdam.nl).

⁵ KIT Kindermuseum je za svoje projekte dobio prestižnu nagradu Savjeta za europske muzeje 1997. za nove i inovativne muzeje, koju je po prvi put u konkurenciji među muzejima “za odrasle” dobio jedan dječji muzej.

Amsterdam Maastricht Summer University i KIT Kindermuseum u Amsterdamu bili su inicijatori međunarodnog stručnog tečaja¹ koji je od 28. do 30. kolovoza 2002. održan u Amsterdamu, a tema je bila *Djeca u muzeju: iskustveni doživljaj kulture - kako preneti, odnosno, komunicirati materijalnu i duhovnu kulturu djeci od 6 do 12 godina?* (Kids in museums: experiencing culture - on communicating material and immaterial culture to children from 6 - 12 years old). Tečaj je bio strukturiran u obliku predavanja, praktičnog rada (razgledanje dječjih muzeja i sudjelovanje na muzejskim radionicama) i diskusije uz prezentacije pojedinih muzeja sudionika. Razmatrali su se različiti aspekti iskustvenog doživljavanja kulture razrađeni u četiri problemske teme: a) kontekstualna zbirka - važnost na kontekstu i priči, a ne na pojedinom predmetu, b) upotreba dramaturško-kazališnih tehnika na izložbama - koliko kreativno učenje utječe na efektivnost učenja, c) odgovornost u prezentiranju drugih kultura - koliko se u prezentiranju odražavaju međuljudski odnosi, d) učenje - o čemu želimo podučavati djecu u muzeju: znanju, pristupima ili oboje.

Praktična provedba tih postavki pod motom “posjet je iskustvo”, ostvarena je u djelovanju dvaju, po realizaciji edukativnih programa za djecu, vodećih nizozemskih muzeja, KIT Tropenmuseuma² u Amsterdamu i Wereldmuseuma³ u Rotterdamu. Na temelju višegodišnjeg iskustva u radu s djecom, a prema najnovijim muzeološkim standardima, njihovi nekadašnji pedagoški odjeli razvili su se u dječje muzeje⁴ koji su sastavni dio tih institucija. Iako ti dječji muzeji tek stvaraju svoje zbirke predmeta, njihova je osnovna baza u zbirkama muzeja unutar kojih djeluju, a čiji se predmeti nalaze u stalnom postavu muzeja. Osim toga oni stvaraju i svoje zasebne zbirke predmeta koje su im potrebne za ostvarivanje pojedinih sadržajnih programa. Za razliku od “strogo” čuvanih muzejskih predmeta, to su tzv. *hands on* kolekcije pomoću kojih se djeci omogućuje neposredan dodir s predmetom. Učenjem putem svojevrsnog “igranja” s predmetom, djeca dobivaju dugotrajnije, iskustveno znanje o kulturi. Edukativni programi uvijek su u suglasju s matičnim institucijama u okviru kojih djeluju sa svrhom da na što efikasniji način udovolje potrebama i interesima mladih

posjetitelja, prije svega osnovnoškolske dobi. Stoga je kvalitetna i unaprijed planirana suradnja sa školama nezaobilazan uvjet njihova uspješnog provođenja (na primjer, izrada materijala za učitelje). Budući da su ti programi vrlo visoko ocijenjeni⁵, stručnjaci nastoje prilagoditi ih i ostalim skupinama posjetitelja, na primjer, djeci predškolicima, odnosno djeci starijoj od 12 godina. Također su podjednako primjenjivi za grupne i individualne posjete, a u daljnjoj fazi njihove provedbe i za odrasle na način da ih djeca vode kroz program. Time im je dana mogućnost reinterpetacije onog što su prije toga doživjela i naučila.

Takvi programi utjelovljuju suvremene muzeološke metode te promiču nove i drukčije pristupe u prezentiranju. Učenje kroz igru i zaokupljanje svih osjetila ima cilj pobuditi emocije, te potaknuti asocijacije i imaginaciju, da se samo prenose informacije i znanje. Principi kojima se to postiže su upotreba *hands on* zbirki, poticanje interaktivnosti putem upotrebe suvremenih tehnoloških sredstava (kompjutora, audio-vizualnih medija), međuljudske komunikacije te korištenje dramaturško-kazališnih tehnika (scenografija, svjetlo, zvuk i ljudi koji su prije svega animatori, a ne glumci). Tako, na primjer, KIT Kindermuseum naglasak stavlja na teatralnu metodu koja posjetitelja pretvara ne samo u aktivnog sudionika, nego i u glumca cijele predstave u kojoj se on saživljava s temom koja se prikazuje. Pod stručnim vodstvom animatora, djeca oživljavaju izložbu putem muzike, plesa, pjesme i pripovijedanja priče. Stoga je prikupljanje nematerijalne, duhovne baštine također dio muzejske politike skupljanja. Ta svojevrsna predstava⁶ istodobno je i zabavna i poučna te, što je vrlo važno, zadržava pozornost i pobuđuje znatiželju u posjetitelja.

Na istim principima djeluje i Hotel Het Reispaleis u Rotterdamu, koji poput pravoga hotela odražava ekonomski i društveni život najvećega lučkog središta kao sjecišta raznih kultura i naroda.

Svaka drukčije opremljena hotelska soba daje djeci uvid u jednu od tema. No, za razliku od prethodnog primjera koji nudi gotov i u svojoj formi zatvoren kazališni program, ovaj program ostvaruje veću slobodu samostalnog razmišljanja putem postavljanja problem-

skih pitanja. Na taj način mladi posjetitelji ne samo da iskustveno i interaktivno upoznaju materijalne i duhovne karakteristike pojedinih etničkih skupina nizozemskog društva, nego im se daje mogućnost da preispituju i uspoređuju razne aspekte utjecaja i prožimanja različitih kultura i naslijeđa.

Korištenje i provedba svih navedenih principa uz prezentaciju osnovne ideje programa, a to je multikulturalno društvo, u muzejskoj je javnosti prepoznatljivo i poznato kao "nizozemska metoda" edukacije. Polazište ima u prihvaćanju djece kao ozbiljnih posjetitelja bez predrasuda i nametanja superiornog odraslog pogleda na tzv. dječji svijet. Izrada programa je stručan i seriozan posao koji uključuje opsežno istraživanje zadane teme uz nerijetki terenski rad (npr. radi izložbe o kraljevstvu u Gani kustosi Kindermuseuma su boravili u Gani). Zatim slijedi redukcija i selekcija dobivenih informacija do one mjere koja je primjerena i najučinkovitija za perceptivnu moć djeteta. Stoga interdisciplinarni pristup u realizaciji programa mobilizira timove različitih stručnjaka: od edukatora, pedagoga i psihologa do dramaturga koji im daju završnu formu. U samoj izvedbi programa angažirani su kvalificirani i dobro educirani vanjski suradnici/animatori koji u stalnom kontaktu s djecom stvaraju prijateljsku i dobrodošlu atmosferu. Nudeći otvoren, *visitor friendly* pristup, takvi programi omogućuju djeci nesputano i spontano ponašanje za razvijanje kreativnih sposobnosti. Djelatnici angažirani na izložbi, osim animacije, svojim etničkim podrijetlom također imaju ulogu što vjerodostojnije prikazati današnju nizozemsku stvarnost. Stoga prednost pri zapošljavanju npr. u KIT Kindermuseumu ovisi o kulturi koja se prezentira. Pri odabiru tema također se uzima u

obzir raznoliko naslijeđe mladih posjetitelja s namjerom da svi budu jednakog predznanja. Stoga se ne prezentiraju glavne etničke skupine nizozemskog društva, nego druge, daleke kulture (npr. Gana, Bolivija). S druge strane, muzej u Rotterdamu upravo tu društveno-socijalnu šaroliku sliku posjetitelja uzima i pretvara u prednost pri prezentaciji vlastitog društva. No, svaki pokušaj prikazivanja druge kulture u novom kontekstu neizbježno otvara brojna etička pitanja. Budući da je nekadašnje etnocentrično stajalište zamijenjeno demokratskim multikulturalizmom, još uvijek se postavljaju pitanja objektivnog i nepristranog prezentiranja drugih, što se isto može primijeniti i na prikaz vlastite kulture. Iako će ta pitanja uvijek biti diskutabilna i izazivati provokacije, što je na kraju i uloga muzeja da budu mjesta razmjenjivanja različitih mišljenja, ipak kada je riječ o dječjim muzejima ili edukativnim programima - izložbama za djecu, toj problematici valja prići s oprezom.

Muzejski stručnjaci, stoga, snose veliku odgovornost u

sl.1 Polaznici tečaja sudjelovali su u edukativnom programu KIT Kindermuseuma.

sl.2 i 3 Sudionici tečaja, kao polaznici edukativnog programa KIT Kindermuseuma pod nazivom "Misterij palače", bili su odjeveni u tradicionalnu odjeću, te uz stručno vodstvo razgledali eksponate unutar zasebnih tematsko-ambijentalnih cjelina. Konceptijski je program zamišljen kao svojevrsna predstava o određenoj priči (u ovom slučaju život kraljevske obitelji u Gani) koju su djeca tek svojim sudjelovanjem oživljavala. Jedna skupina djece upoznala se s afričkim instrumentima i pripremila za izvođenje tradicionalnih melodija prilikom uprizorenja dolaska kralja na prijestolje.

sl.4 Dječji odjel Etnografskog muzeja u Rotterdamu započeo je provođenje interaktivnih programa na temelju eksperimentalnih istraživanja njihove uspješnosti još od 1994. godine. Danas program pod nazivom "Hotel čarobnog svijeta" (Hotel Het Reispalis) potiče djecu na razmišljanje tako da ih logičnim putem dovodi do odgovora na mnoga etička pitanja današnjeg svijeta i pri tome također koristi dramaturško-kazališnu metodu.

sl.5 U okviru Kraljevskog tropskog muzeja / Royal Tropic Institute (KIT) i KIT Tropenmuseuma u Amsterdamu, od 1975. godine djeluje Dječji muzej / KIT Kindermuseum.

6 U muzeju su nam prezentirali edukativan program pod nazivom *Mysteries of the Palace* koji se djeca upoznaju s afričkom kulturom Asante u Gani.

radu s djecom, te kao profesionalci u svojoj struci i u skladu s etičkim kodeksom ponašanja imaju važnu ulogu u socijalizaciji djece unutar vlastitog društva za bolje razumijevanje i prihvaćanje drugih kultura. Metode i načini prezentiranja te prenošenja znanja i pogleda djeci, moraju korespondirati s potrebama današnjeg, modernog, informatičkog društva. Izrada takvih edukativnih projekata neizbježno ovisi o financijskom faktoru (nizozemski muzeji dio su zapadnoeuropskog načina financiranja koji uključuje postojanje brojnih privatnih fundacija). No, bez obzira na tu nepobitnu činjenicu, vrijedno je bilo upoznati se s radom dotičnih muzeja i najnovijim usmjerenjima na području muzejske pedagogije. Na kraju i sam skup bio je na određen način živ primjer provođenja međunarodne suradnje među ljudima raznih rasa i kultura koji bez obzira na različite mogućnosti izvođenja takvih programa djeluju vođeni istim ciljem, a to je dobrobit djece.

THE "DUTCH" METHOD OF CHILDREN'S EDUCATION IN MUSEUMS

The article deals with the knowledge and experience gained from the field of museum pedagogy that was presented at this year's professional course *Kids in Museums* in Amsterdam. Using the example of the educational activities of the KIT Tropenmuseum in Amsterdam and the Wereldmuseum in Rotterdam, new approaches and methods for work with children were presented. Learning of the basis of experience, the use of *hands on* collections and theatre and drama techniques, interactive participation and the approach involving the creation of a pleasant and welcoming atmosphere in the presentation of a multicultural society - all these were the basic themes making the so-called "Dutch" method of teaching in museums efficient and very successful.